

Jászsági népmesék – A félig nyúzott bakkecske

„Minden mese őrzi annak a kornak az emlékét, amikor az ember nem csak megérteni akarta mindazt, amit látott, hallott, érzékelt és tapasztalt, hanem a dolgok megkérdőjelezése, felülbírálása nélkül benne élt mindebben, mert ebből táplálkozott, ez volt saját természetes erőforrása. Úgy volt jelen a világban, hogy javára szolgált minden, ami körülvette, és ő is javára volt mindennek.”

Boldizsár Ildikó

A fenti idézet valósága jól tükröződik annak az igényes kivitelű, szép meséskönyvnek a tartalmából, amely a Jász Múzeum fennállásának 145. évfordulója tiszteletére jelent meg. A múzeum munkatársai régóta tervezték a különleges népmese-gyűjtemény kiadását. Az elmúlt évben a jászberényi Városi Könyvtár sikerrel pályázott a *Jászsági NépmesePont* létrehozására, melynek egyik eleme volt a kötet kiadása. Így született meg dr. Bathó Edit múzeum-igazgató szerkesztésében *A félig nyúzott bakkecske* című kötet, amely 54 jászsági népmesét tartalmaz. Az egyedülálló vállalkozás kiemelt jelentősége, hogy először teszi hozzáférhetővé az olvasók számára egy kistérség, a Jászság népmese-kincsének darabjait. A kötetből megtudhatjuk, mit meséltek, mit hallgattak az itt élők, és hogyan hagyományozódott át, hogyan változott egy-egy mese a mesélő személyén átformálódva és a helyi sajátosságokhoz igazodva.

A jászsági emberek értékrendjében a munka volt a legfontosabb, de megtalálták az alkalmat a társas együttlétekre is. Ilyenkor rendszerint akadt olyan ízes beszédű mesemondó, akinek történeteit szívesen hallgatták a közösen végzett munkák közben, a hosszú téli esteiken, vagy az istállók melegében a felnőttek és a gyerekek egyaránt. Bármilyen nehéz is volt a mindennapok világa, a mese egy időre feledtette a gondokat, általuk egy olyan világba kerültek, ahol a jó elnyeri a jutalmát, és az igazság győz. A gyermekeknek mondott esti mesékben pedig a valóság és álomvilág keveredéséből szövődtek a csodás történetek, melyekben jelen van az igazság, a jóság iránti vágy és a tanító szándék is.

A Jászság gazdag népmese-hagyatékából már a 19. század közepétől lejegyeztek néhányat, a 20. század elejétől pedig olyan neves személyiségek ku-

tatták az itt hallott történeteket, mint Berze Nagy János, firtosváraljai Deák Ferenc, bikfalvi Bene Lajos vagy Erdész Sándor, a Jász Múzeum egykori igazgatója és mások. Később is folyamatosan gyűjtötték a meséket, így kerültek a kötetbe az utóbbi évtizedekből Molnár István, Faragó Jánosné, Besenyi Vendel, Halla János és Pernyész Livia által gyűjtött népmesék.

A Jászságban összegyűjtött és közreadott népmesék között vannak tündérmesék, legenda- és állatmesék és nagy számban tréfás mesék is. Közös jellemzőjük, hogy a szereplők számára térben és időben semmi sem lehetetlen, megjelenik a mesebeli tündérvilág, a csodás átváltozások, földöntúli lények, ám olykor a kissé félelmetes szörnyek, ijesztő történetek is, melyek a mesék végére általában megnyugtató módon oldódnak fel. A népmesék gyakran fontos erkölcsi értékeket, tanításokat közvetítenek, mely szerint kellő akarattal, kitartással, olykor furfanggal, találmányossággal lényegében minden elérhető. A mesék többségében megjelenik az alapvető emberi értékek, a barátság, hűség és szeretet mindent legyőző ereje.

A kötetben közzétett mesék többsége nem csupán a Jászságban ismert, de sajátos elemei és nyelvezete jászságivá tette ezeket. Vannak egyedi, csak helyben ismert változatok is, mint a *Búza-kalászban lett fiú*, vagy *Az eceteshordó*.

Nagyon sok mese népnyelvi formában maradt fenn, ami ma már nehezen

lenne érthető. A kötetben ezért a mesék irodalmi nyelven olvashatók, de a *Tündérr királynő* című mese népnyelven és irodalmi nyelven is megjelent. A régen természetes módon használt népies kifejezések, idegen szavak magyarázata a jegyzetben található.

A kötet a tartalmán túl külső megjelenésével is kedvet csinál az olvasóknak a mesék világát idéző különlegesen szép illusztrációkkal, melyek a városi könyvtár munkatársa, *Verseginé Újhegyi Petra* alkotásai.

A dr. Bathó Edit által szerkesztett szép és igényes kivitelű kötet méltó ajándék a múzeum jeles évfordulóján, hiszen elsőként teszi közzé elődeink szellemi hagyatékának fontos részét, a Jászság népmeseörökségét.

És hogy mi mindenről olvashatunk a meséskönyvben? A szerkesztői bevezető így foglalja össze a mesék jellemzőit: „Általuk megismerheti a tündérek, a boszorkányok, az óriások világát, az Igazság és a Hamisság párharcat, az aranyzarvas és a félig nyúzott bakkecske történetét. Megtudhatjuk mit csinált Hamu Jankó, Csalóka Péter, Arasztos Tóbiás, Babszem Jankó, Bolond Mihók és Paprika Jancsi, de az is kiderül, hogyan találkozott Jézus és Szent Péter a lusta legénnyel, hogyan járt túl a szegény ember a gazdag ember eszén, és hogyan vágta le a cigány egyszerre a sárkány mind a tizenkét fejét.

S aki ezeket a történeteket nem hiszi, hát járjon utána!”

Ehhez pedig az első lépés, ha a Kedves Olvasó elolvassa, és gyermekeinek, unokáinak meséli ezeket a varázslatos világot idéző tanulságos, szórakoztató, nem ritkán tréfás történeteket, a Jászság különleges meséskönyvét, amit felnőttek és gyerekek számára egyaránt jó szívvel ajánlhatunk.

A félig nyúzott bakkecske. Népmesék a Jászságból. Jászberény, 2019. A szöveget gondozta és szerkesztette dr. Bathó Edit. Technikai munkatársak: Bugyi Gábor, Papné Varga Bernadett. Színes képekkel illusztrált, 224 oldal, kemény kötésben. Nyomdai kivitelezés: Artander Kft. és Signal-Print Kft., Jászberény.

A kötet a *Jászsági NépmesePont* létrehozása című EFOP-3.3.4-17-2017-00001 azonosító számú pályázat támogatásával valósult meg.

Papp Izabella ny. levéltáros